

Nr 112.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtelse till Vännäs köping av den kronan tillhöriga vattenverksanläggningen å Vännäs läger jämte vissa markområden därstädes; given Stockholms slott den 28 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ivar Vennerström.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström anför:

I enlighet med av Kungl. Maj:t genom brev den 25 april 1924 lämnat bemyndigande avslöt arméförvaltningens fortifikationsdepartement, å kronans vägnar, ett den 5 maj samma år dagtecknat avtal med Vännäs municipal-samhälle — numera Vännäs köping — varigenom departementet å municipi-

palsamhället överlät dispositionsrätten till dels den å Vännäs läger befintliga, kronan tillhöriga vattenverksanläggningen bestående av pumphus, filter, tryckledning och vattentorn med reservoar, dels ock ett område av omkring 900 kvm. å en invid vattentornet belägen mindre bergsplatå. Härjämte medgavs samhället rätt att inom kronans område vid Vännäs framdraga för vattenverksanläggningens skötsel eller fortbestånd behövlige ledningar samt att på viss plats å mötesplatsens högsta punkt uppföra en cisternbyggnad och i övrigt uppsätta de maskinella anordningar, som behövedes för anläggningens drift. Å andra sidan åtog sig samhället genom nämnda avtal, bland annat, att, i minst dåvarande skick, underhålla kronans för vattenverket behövlige byggnader och maskiner, ledningar och andra anläggningar, ävensom att såväl i de byggnader å lägerplatsen, till vilka vattenledning funnes inledd, som ock i förvaltarbostaden därstädes kostnadsfritt tillhandahålla kronan för dess ändamål erforderligt vatten intill en kvantitet av 3,600 m³ per år med en dygnsförbrukning av högst 150 m³ råvatten och 50 m³ filtererat vatten. Därest kronan för militärt eller annat statligt ändamål åter behövede komma i besittning av anläggningen, skulle samhället vara skyldigt att ett år efter uppsägning på vissa villkor återlämna densamma.

Under framhållande att de förutsättningar, som legat till grund för förenämnda avtal, numera ej längre vore för handen, sedan Vännäs köping anlagt en ny tidsenlig vattenledning och därför ej vidare hade behov av vissa i nyssnämnda avtal omförmålda, kronan tillhörige anläggningar, har arméförvaltningens fortifikationsdepartement uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 februari 1936 gjort framställning om godkännande av ett nytt mellan departementet och köpingen under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande slutet, den 6 januari och den 8 februari 1936 dagtecknat avtal — vilket avtal torde såsom bilaga (Bil. A) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende — och därvid anfört i huvudsak följande.

I skrivelse till fortifikationsdepartementet den 21 mars 1934 hade styrelsen för Vännäs köpings vattenverk erinrat, att Vännäs samhälle genom 1924 års avtal åtagit sig såväl att underhålla till vattenverket hörande byggnader m. m., som att framdraga vissa vatten- och avloppsledningar till kronans byggnader ävensom att leverera viss myckenhet vatten årligen. Vid ifrågasvarande tidpunkt hade samhället icke anlagt sin nuvarande vattenledning. Köpingen ägde numera en fullt modern och tidsenlig vattenledningsanläggning med särskilt nybyggt vattentorn omedelbart intill kronans förut å platsen befintliga. Ledningar och maskiner vore nyinköpta och allt vore i förstklassigt skick. Under sådana förhållanden vore det uppenbart, att kronan näppeligen någonsin komme att behöva taga den gamla anläggningen i anspråk. På grund härav vore det oekonomiskt och opraktiskt såväl för kronan som för köpingen att årligen därå verkställa dyrbara och tidsödande underhållsarbeten. Trots årligt underhåll och tillsyn måste den gamla anläggningen med tiden bliva värdelös. Särskilt det av trä uppförda vattentornet kunde icke undergå förintelse. Befintliga maskiner bleve omoderna och otidsenliga, och deras värde sjönke år från år, även om de ägnades all tänkbar tillsyn. Vattenverksstyrelsen föresloge därför, att ifrågasvarande byggnader och maskiner försåldes och att — med hänsyn till köpingens dispositionsrätt — köpeskillingen finge efter viss tids förlopp lyftas av köpingen.

I häröver avgivna yttranden hade militärbefälhavaren för övre Norrland och chefen för Västerbottens regemente uttalat, att hinder icke föreläge mot den ifrågasatta försäljningen. Beträffande dispositionen av köpeskillingen kunde dessa myndigheter emellertid icke godtaga vattenverksstyrelsens förslag utan ansåge, att köpeskillingen borde tillfalla kronan.

Vid ett av representanter för fortifikationsdepartementet i september 1935 avlagt besök å platsen hade, bland annat, uttrönts, att kronans vattenbehov kunde väl tillgodoses genom köpingens nya vattenverk och att någon anledning vare sig för kronan eller för köpingen att nedlägga vidare kostnader å det äldre vattenverket icke förefunnes. Vid sådant förhållande och då för kronan ej heller föreläge vidare behov av de markområden, som disponerats för sagda vattenverks räkning, hade det ansetts lämpligast, att vattenverket jämte tillhörande områden försålles till köpingen, varvid priset borde beräknas till fulla värdet av marken. Med hänsyn till köpingens förenämnda dispositionsrätt samt den utredning om de å områdena befintliga, kronan tillhöriga byggnadernas och anläggningarnas i huvudsak dåliga beskaffenhet och ringa värde, som erhållits vid en av chefen för Västerbottens regemente med biträden den 5 april 1935 anställd besiktning därå, hade särskild ersättning för sagda byggnader och anläggningar ansetts skäligen ej böra ifrågakomma utöver köpingens åtagande att fortfarande till kronan avgiftsfritt leverera en årlig kvantitet av 3,600 m³ vatten.

Mellan departementet och köpingen förda förhandlingar hade resulterat i förenämnda den 6 januari och 8 februari 1936 dagtecknade avtal, vilket avtal av köpingens kommunalfullmäktige godkänts.

Utöver vad som framginge av avtalet ansåge sig departementet böra i fråga om dettas särskilda bestämmelser framhålla följande.

I §§ 1 och 2 angivna priser, utgörande respektive 85 och 50 öre per kvadratmeter, hade åsatts i samråd med arméförvaltningens domäntjänsteman vid besök å platsen. För i § 3 angivna överlåtelse av ledningar å kronans mark hade särskild gottgörelse ansetts icke böra utgå, då ledningarna utgjorde tillbehör till vattenverksanläggningen i övrigt. Detsamma gällde beträffande det köpingen i paragrafen tillförsäkrade servitutet, som betingades av överlåtelsen av ledningarna. I § 5 angivna kvantitet vatten, som köpingen skulle tillhandahålla utan ersättning, eller 3,600 m³ årligen, vore densamma, som avsåges i 1924 års avtal. Skiljaktigheterna mellan 1924 års avtal och nu ifrågavarande avtal på här berörda punkt innebure, att enligt sistnämnda avtal hela vattenmängden skulle utgöras av filtrerat vatten i stället för till viss del av råvatten, samt att den avgiftsfria vattentillförseln förklarats skola gälla förekommande behov för lantförsvaret, flygvapnet och tjänstebostäder i stället för såsom tidigare, vissa kronans byggnader, oavsett desammas användning.

Flygstyrelsen, vars yttrande i nu berörda del inhämtats, hade i skrivelse den 11 oktober 1935 förklarat, att med hänsyn till flygvapnets jämförelsevis ringa användning av Vännäs flygplats den för lantförsvaret avsedda vattenkvantiteten i normala fall kunde beräknas förslå även för flygvapnet, men tillika hemställt, att i avtalet måtte intagas föreskrift om skyldighet för köpingen att utöver det vatten, som skulle tillhandahållas kostnadsfritt, leverera för flygvapnet eventuellt ytterligare erforderligt vatten till samma pris, som kunde komma att gälla för större avnämare på orten. Stadgande härom — gällande även till lantförsvarets förmån — hade influtit i avtalet.

Under återopande av vad sålunda anförts samt med överlämnande av till ärendet hörande handlingar hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t, efter inhämtande av riksdagens medgivande, måtte godkänna förevarande den 6 januari och den 8 februari 1936 mellan departementet

och Vännäs köping slutna avtal ävensom föreskriva, att inflytande köpeskilling skulle tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Departements-
chefen.

Såsom av det föregående inhämtas, överlät kronan genom avtal den 5 maj 1924 till Vännäs municipalsamhälle — numera Vännäs köping — dispositionsrätten till kronans å Vännäs läger uppförda vattenledningsanläggning jämte visst markområde på villkor, bland andra, att samhällets kostnadsfritt skulle till kronan leverera en vattenkvantitet av 3,600 m³ per år. Köpingen har numera å det av köpingen disponerade markområdet anlagt ett nytt, fullt tidsenligt vattenverk, från vilket kronans vattenbehov kan tillgodoses. Någon anledning att bibehålla och underhålla det gamla, i mindre gott skick varande vattenledningsverket synes under sådana förhållanden icke längre föreligga. I likhet med arméförvaltningens fortifikationsdepartement anser därför även jag, att de mellan kronan och köpingen genom 1924 års avtal uppkomna rättsförhållandena böra underkastas en omreglering.

I sådant syfte har mellan fortifikationsdepartementet och Vännäs köping under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffats förenämnda avtal av den 6 januari och den 8 februari 1936. Enligt detta avtal skall kronans vattenverk jämte vissa tillhörande markområden med äganderätt överlätas till köpingen, varvid full ersättning skall utgå för marken, under det att själva anläggningen med tillbehör, vilken är av ringa värde, skall överlätas utan särskild gottgörelse. Liksom enligt 1924 års avtal skall köpingen jämväl enligt det nya avtalet vara skyldig att kostnadsfritt till kronan leverera vatten intill en kvantitet av 3,600 m³ per år. Att märka är att denna vattenmängd enligt det nya avtalet i sin helhet skall vara filtrerad, under det att den enligt 1924 års avtal till viss del må utgöras av råvatten. Vid behov av vatten från kronans sida utöver den nyss angivna kvantiteten skall köpingen vara skyldig att leverera filtrerat vatten i erforderlig omfattning till högst det pris, som erlägges av större avnämare på orten. Under det att den avgiftsfria vattenleveransen enligt 1924 års avtal endast avser vissa i avtalet angivna byggnader, har enligt det nya avtalet samhällets skyldighet i ifrågavarande hänseende utsträckts att gälla förekommande behov av vatten för lantförsvarets och flygvapnets räkning ävensom för tjänstebostäder. Med nyssnämnda avtalsbestämmelser torde kronans behov av vatten på Vännäs lägerplats bliva på ett fullt tillfredsställande sätt tillgodosett.

Då, enligt vad utredningen giver vid handen, de markområden, som jämlikt avtalet skola överlätas till köpingen, sakna betydelse för militärt ändamål, och då jag ej har något att erinra mot vare sig den för dessa områden föreslagna köpeskillingen, cirka 3,520 kronor — vilken torde böra tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål — eller mot villkoren i övrigt i avtalet, anser jag mig böra tillstyrka detsammes godkännande. Frågan härom torde emellertid böra underställas riksdagens prövning.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronans på Vännäs lägerplats uppförda vattenledningsanläggning jämte vissa till anläggningen hörande markområden må på de villkor, som angivas i oförmälda mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement och Vännäs köping ingångna, den 6 januari och den 8 februari 1936 dagtecknade avtal (Bil. A), överlåtas till Vännäs köping, samt

att till följd av överlåtelsen inflytande köpeskillingsbelopp må tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Carl-Axel Block.

Bil. A.

Avtal.

Mellan Kungl. Arméförvaltningens fortifikationsdepartement, å Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar, å ena, samt Vännäs köping, å andra sidan, är följande avtal träffat.

A. Inledning. Avtalets förutsättningar och tillkomst.

Med stöd av bemyndigande i Kungl. Brev den 25 april 1924 har mellan Kungl. Maj:t och Kronan genom fortifikationsdepartementet, å ena, samt Vännäs municipalsamhälle, å andra sidan, slutits ett den 5 maj 1924 dagtecknat avtal, varigenom departementet å municipalsamhället överlätit dispositionsrätten till dels den å Vännäs läger befintliga, Kronan tillhöriga vattenverksanläggningen, nämligen pumphus, filter, tryckledning och vattentorn med reservoar, dels ock ett område av omkring 900 kvadratmeter å den vid vattentornet varande mindre bergsplatån, på vissa i avtalet närmare angivna villkor, vilka framgå av här bifogade, bestyrkta avskrift av det samma.

Vännäs köping har numera anlagt en ny, tidsenlig vattenledning och har icke längre behov av vissa delar av den i 1924 års avtal avsedda anläggningen. Jämväl kronans vattenbehov kan tillgodoses av köpingens nya vattenledning. I följd härav föreligga ej längre de förutsättningar, som legat till grund för 1924 års avtal.

Föreliggande överenskommelse avser en av ovannämnda omständigheter betingad omreglering av de i 1924 års avtal ifrågakomna rättsförhållanden mellan Kronan och Vännäs köping.

B. Överenskommelsens innehåll.

§ 1.

Kungl. Maj:t och Kronan överlåter och försäljer till Vännäs köping det i 1924 års avtal omförmälda området om cirka 900 kvadratmeter å den vid vattentornet varande mindre bergsplatån, vilket område, som utgör delar av stadsägorna nr 561 och 562 i Vännäs, å här närslutna kartutdrag är ungefärligen utmärkt med röd färgstreckning och bokstaven A. Köpeskillingen utgör 85 öre för varje kvadratmeter av i överlåtelsen ingående mark.

När detta avtal av Kungl. Maj:t godkänts, skall förrättning för områdets avstyckning av köpingen påkallas. Sedan förrättningen avslutats och områdets areal blivit exakt bestämd, skall särskild avhandling upprättas mellan departementet och köpingen angående områdets överlåtande å köpingen.

I avräkning å köpeskillingen skall köpingen, så snart detta avtal trätt i kraft, erlägga ett belopp av 765 kronor, som insätts å Kungl. Arméförvaltningens checkräkning i riksbanken, varom reversal tillställs fortifikationsdepartementet.

§ 2.

Kronan överlåter till Vännäs köping med den rätt Kronan därtill äger följande delar av de markområden, varå tryckledningen mellan Ume älv och förenämnda vattentorn är belägen, nämligen de jordvidder, som äro å det

bilagda kartutdraget angivna med siffrorna 70, 71, 72, 69, 73, 68, 68 b, 68 a och 67.

Enligt vad lantförsvarets fastighetshandlingar giva vid handen synas berörda områden utgöras av:

nr 67: en från hemmanet Nyby nr 1 litt. Aa exproprierad åkerareal om 12 ar 30 kvadratmeter, i jordregistret benämnd Nyby 1⁶⁰,

nr 70: en från hemmanet Nyby nr 3 litt. Ca exproprierad tomt om 6 ar 10 kvadratmeter, i jordregistret benämnd Nyby 3⁸⁴,

n:ris 68, 68 a, 68 b, 69: fyra jordlotter om respektive 1 ar 50 kvadratmeter, 2 ar 80 kvadratmeter, 1 ar och 24 ar 10 kvadratmeter, exproprierade från Nyby nr 7 litt. G och i jordregistret tillhopa benämnda lägenheten Nyby 7¹¹¹ om 29 ar 40 kvadratmeter,

nr 71: en från hemmanet Nyby nr 7 litt. G förvärvat tomt om 5 ar 70 kvadratmeter, i jordregistret benämnd Nyby 7⁴⁶ eller Vedbacken nr 1,

varande å samtliga nu nämnda områden lagfart meddelad för Kronan, n:ris 72 och 73: två vägdelar om respektive 50 kvadratmeter och 1 ar 10 kvadratmeter, vilka områden vid laga skifte inom Nyby by undantagits som gemensamma för alla delägare och till vilka områden Kronan torde äga rätt allenast såsom delägare.

Vännäs köping erlägger för ovannämnda för Kronan lagfarna fastigheter Nyby 1⁶⁰, 3⁸⁴, 7¹¹¹ och 7⁴⁶, vilka tillsammans omfatta en areal av 53 ar 50 kvadratmeter, och för Kronans rätt till områdena n:ris 72 och 73 en köpeskillning av 2,755 kronor. Beloppet skall senast den 1 juli 1936 erläggas genom insättning å Kungl. Arméförvaltningens checkräkning i riksbanken samt reversal härom insändas till fortifikationsdepartementet.

När köpeskillingen sålunda erlagts, skall fortifikationsdepartementet utfärda köpebrev å försålda fastigheterna.

§ 3.

Kronan tillhöriga byggnader, vattentorn, pumphus och filterhus med därtill hörande ledningar, maskiner och andra anordningar, vilka finnas uppförda å i §§ 1 och 2 avsedda från Kronan till köpingen överlätna områden, tillfalla köpingen utan särskild gottgörelse.

Kronan överlåter jämväl utan ersättning till köpingen övriga till vattenverksanläggningen hörande ledningar för vattendriften, jämväl i den mån sådana ledningar äro belägna å i Kronans ägo kvarvarande mark. Dessa ledningar äger köpingen för framtiden behålla å Kronans mark.

Till köpingens nya vattenledning hörande ledningar och andra anläggningar, som äro belägna å i Kronans ägo efter i §§ 1 och 2 avsedda överlåtelse kvarvarande mark, äger köpingen jämväl för framtiden bibehålla utan ersättning.

Kronan avsäger sig varje ansvar för beskaffenheten av ovannämnda byggnader, ledning m. m.

§ 4.

Köpingen bestrider samtliga kostnader för avstyckning av och lagfart å de i §§ 1 och 2 avsedda områdena.

§ 5.

Köpingen förbinder sig att tillhandahålla Kronan för lantförsvaret och flygvapnet samt för tjänstebostäder erforderlig mängd filterrat vatten intill en kvantitet av 3,600 kubikmeter per år utan ersättning och därutöver till högst det pris, som erlägges av större avnämare å orten.

§ 6.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1936, då köpingen under förutsättning att vederbörliga likvider fullgjorts äger tillträda i §§ 1 och 2 avsedda områden. Ovannämnda avtal den 5 maj 1924 upphör samtidigt att gälla, dock skall det åligga köpingen att avhjälpa de bristfälligheter å i samma avtals mom. 2 omförmälda avloppsledning till förvaltarbostaden, vilka anmärkts vid besiktning den 5 april 1935 enligt däröver fört protokoll.

Detta avtal skall dock icke bliva gällande, med mindre detsamma av Kungl. Maj:t godkänts före den 1 juli 1936. Lämnas ej sådant godkännande, är detta avtal förfallet, och skall i sådant fall 1924 års avtal alltjämt äga bestånd.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade och växlade.

Stockholm den 8 februari 1936.

Vännäs den 6 januari 1936.

Kungl. Arméförvaltningens
fortifikationsdepartement:

OVE SYLVAN.

För Vännäs Köpings
vattenverksstyrelse:

J. ZETTERLUND.

L. NORRMAN.

/ A. Norrman.